

Τεχνολογικό
Πανεπιστήμιο
Κύπρου

Σχολή Επιστημών Υγείας

Μεταπτυχιακή διατριβή

**ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΝΟΣΗΛΕΥΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΤΑΞΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Άννα Ελ Ριζ

Λεμεσός, Μάιος 2025

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

Μεταπτυχιακή διατριβή

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΝΟΣΗΛΕΥΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ ΤΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΤΑΕΠ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

της

Άννας Ελ Ριζ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Δρ. Μαρία Καρανικόλα

Λεμεσός, Μάιος 2025

Έντυπο έγκρισης

Μεταπτυχιακή διατριβή

Διερεύνηση της βίας στον χώρο εργασίας και της ανθεκτικότητας σε νοσηλευτές/τριες των δημοσίων ΤΑΕΠ της Κυπριακής Δημοκρατίας

Παρουσιάστηκε από

Άννα Ελ Ριζ

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Δρ. Μαρία Καρανικόλα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Νοσηλευτικής Ψυχικής Υγείας, Τμήμα Νοσηλευτικής, Σχολή Επιστημών Υγείας,
Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μέλος επιτροπής: Δρ. Χριστιάνα Νικολάου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα
Νοσηλευτικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μέλος επιτροπής: Δρ. Μαρία Δημητριάδου, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό, Τμήμα
Νοσηλευτικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Λεμεσός, Μάιος 2025

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Άννα Ελ Ριζ 2025

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της μεταπτυχιακής διατριβής από το Τμήμα Νοσηλευτικής του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων της συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή αποτελεί το αποτέλεσμα μιας απαιτητικής αλλά και βαθιά δημιουργικής πορείας, την οποία δεν θα μπορούσα να ολοκληρώσω χωρίς τη συμβολή και τη στήριξη ορισμένων σημαντικών ανθρώπων. Αρχικά, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, Δρ. Μαρία Καρανικόλα, για την καθοδήγηση, την υποστήριξη και τις πολύτιμες επιστημονικές παρατηρήσεις της καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της διατριβής. Η συμβολή της υπήρξε καθοριστική στην ανάπτυξη της ερευνητικής μου σκέψης και στην επιστημονική τεκμηρίωση του έργου. Ευχαριστώ επίσης θερμά τα μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής για τον χρόνο τους, τις επισημάνσεις και τις εποικοδομητικές παρατηρήσεις τους. Θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς όλους τους επαγγελματίες υγείας που συμμετείχαν στην έρευνα, προσφέροντάς μου τον χρόνο και τις εμπειρίες τους, οι οποίες αποτέλεσαν τον πυρήνα της εργασίας μου. Ευγνωμονώ την οικογένειά μου για την αμέριστη στήριξη, την υπομονή και την πίστη τους σε εμένα σε κάθε βήμα αυτής της διαδρομής. Η παρουσία τους μου έδωσε δύναμη και κουράγιο, ιδίως στις πιο απαιτητικές στιγμές. Τέλος, ευχαριστώ τις φίλες και συμφοιτητές/τριές μου για τη συμπαράσταση, την ενθάρρυνση και τη συντροφικότητα καθ' όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος. Εύχομαι αυτό το επιστημονικό μονοπάτι να είναι μόνο η αρχή σε μια ζωή γεμάτη μάθηση, ανακαλύψεις και δημιουργικότητα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή: Η βία στον χώρο εργασίας παραμένει ένας σημαντικός επαγγελματικός ψυχοκοινωνικός κίνδυνος για τους/τις νοσηλευτές/τριες που εργάζονται στα τμήματα ατυχημάτων και επειγόντων περιστατικών (ΤΑΕΠ).

Σκοπός: Διερεύνηση των χαρακτηριστικών της βίας σε νοσηλευτές/τριες σε δημόσια ΤΑΕΠ, και των σχέσεων με την αυτο-αντιλαμβανόμενη ανθεκτικότητα, κοινωνικο-δημογραφικούς και επαγγελματικούς παράγοντες.

Υλικό & Μέθοδος: Συμμετείχαν νοσηλευτές/τριες των ΤΑΕΠ που εργάζονται σε όλα τα δημόσια νοσοκομεία της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΚΔ). Μετά τη λήψη ενημερωμένης συγκατάθεσης, τα δεδομένα συλλέχθηκαν χρησιμοποιώντας απογραφική δειγματοληψία (Ιανουάριος - Ιούνιος 2024) μέσω των δύο ερωτηματολογίων QuINVIP16 για τη διερεύνηση της βίας στον χώρο εργασίας και CD-RISC-25 για τη διερεύνηση της αυτο-αντιλαμβανόμενης ανθεκτικότητας.

Αποτελέσματα: Συμμετείχαν 132 νοσηλευτές/τριες (ποσοστό συμμετοχής 53,0%), με μέσο όρο ηλικίας 37,8 έτη, κυρίως γυναίκες (58,3%) και νοσηλευτικοί/ές λειτουργοί (92,4%). Η λεκτική βία αναφέρθηκε από 70,5% – 92,4%, ενώ 16,7% ανέφεραν εμπειρίες λεκτικής και σωματικής βίας. Οι πρωταρχικοί παράγοντες πυροδότησης βίας από ασθενείς/επισκέπτες περιλάμβαναν τους μεγάλους χρόνους αναμονής, τον συνωστισμό στο ΤΑΕΠ και το αίσθημα έλλειψης προσοχής από τους/τις επαγγελματίες υγείας. Το ένα τρίτο των συμμετεχόντων/χουσών ανέφερε ασαφή συστήματα αναφοράς περιστατικών βίας, ενώ 1 στους/στις 4 συμμετέχοντες/χουσες ανέφερε ανεπαρκή μέτρα ασφάλειας, ως προστατευτικοί παράγοντες κατά της βίας. Σχεδόν 1 στους/στις 2 συμμετέχοντες/χουσες σημείωσε μέτρια έως υψηλά σκορ αυτο-αντιλαμβανόμενης ανθεκτικότητας [IQR=54,3 – 73,8]. Οι συμμετέχοντες/χουσες με υψηλότερη αυτο-αντιλαμβανόμενη ανθεκτικότητα είχαν λιγότερη πρόθεση μετακίνησης από το ΤΑΕΠ λόγω εμπειριών βίας (t-test, $p<0,001$), ενώ όσοι/ες είχαν χαμηλότερη αυτο-αντιλαμβανόμενη ανθεκτικότητα παρουσίασαν σημαντική μείωση στα εργασιακά κίνητρα [M 66,6 (SD 13,7) vs. M 58,7 (SD 14,6), αντίστοιχα] (t-test, $p=0,005$). Τα άτομα με σημαντική μείωση των εργασιακών κινήτρων μετά την έκθεση σε επεισόδιο βίας είχαν αυξημένες πιθανότητες να σκεφτούν να εγκαταλείψουν το Νοσηλευτικό επάγγελμα (OR 79,1, 95% CI 17,7 – 353,2, $p<0,001$), να σκεφτούν να αλλάξουν τμήμα

εργασίας (OR 17,0, 95% CI 3,8 – 76,2, $p < 0,001$) και να υποβάλουν αίτηση μετακίνησης από το ΤΑΕΠ (OR 19,6, 95% CI 4,2 – 91,5, $p < 0,001$). Επιπλέον, τα άτομα που δεν είχαν παρακολουθήσει εκπαιδευτικά μαθήματα/προγράμματα επικοινωνίας έχουν αυξημένες πιθανότητες να σκεφτούν να εγκαταλείψουν το Νοσηλευτικό επάγγελμα μετά την έκθεση σε επεισόδιο βίας (OR 4,2, 95% CI 1,1 – 16,2, $p = 0,038$). Τέλος, για κάθε αύξηση κατά μία μονάδα στην ανθεκτικότητα επιφέρει μείωση κατά περίπου 9,4% (OR 0,9, 95% CI 0,9 – 1,0, $p = 0,006$) στην πιθανότητα να υποβάλει κάποιος/α αίτηση μετακίνησης από το ΤΑΕΠ, μετά από έκθεση σε επεισόδιο βίας.

Συμπεράσματα: Τα ευρήματα αναδεικνύουν τον υψηλό επιπολασμό και αντίκτυπο της βίας στους/στις νοσηλευτές/τριες των ΤΑΕΠ στην ΚΔ, υπογραμμίζοντας την ανάγκη ανάπτυξης πρωτοκόλλων διαχείρισης της βίας από χρήστες υπηρεσιών υγείας και ενίσχυσης της ασφάλειας στο εργασιακό περιβάλλον.

Λέξεις - κλειδιά: βία, νοσηλευτές/τριες, δημόσια ΤΑΕΠ, ανθεκτικότητα, Κύπρος

ABSTRACT

Introduction: Workplace violence remains an important vocational psycho-social risk for nurses employed in emergency departments (ED).

Aim: Investigation of the characteristics of workplace violence against ED nurses, and associations with self-assessed resilience, socio-demographic and vocational parameters.

Setting & participants: ED nurses employed in all public hospitals in the Republic of Cyprus (RC) participated in the study.

Methods: After obtaining informed consent, data were collected using census sampling (January - June 2024) via two structured questionnaires; QuINVIP16 for investigating workplace violence and CD-RISC-25 for investigating self-perceived resilience.

Results: A total of 132 nurses (53.0% response rate) participated, with a mean age of 37.8 years, whereas the majority were female (58.3%) and Bachelor's degree nurses (92.4%). Verbal violence was reported by 70.5% to 92.4% of participants, while 16.7% reported experiencing both verbal and physical violence. The participants described as primary triggers for violence towards them by patients/visitors the long waiting times, overcrowded EDs, and perception of inadequate attention from healthcare professionals. One-third of participants reported that violence-reporting systems were unclear, while 1 in 4 participants reported inadequate safety measures against violence. Almost 1 in 2 participants demonstrated moderate to high scores of self-perceived resilience [IQR=54.3 – 73.8]. Participants with greater self-perceived resilience were less likely to report turnover intention due to workplace violence (t-test, $p<0.001$), while those with lower self-perceived resilience reported a significant decrease in job motivation [Mean (SD)=66.6 (13.7) vs. Mean (SD)=58.7 (14.6), respectively; t-test, $p=0.005$]. Participants who experienced decreased job motivation after exposure to a violent episode were more likely to consider leaving the profession (OR 79.1, 95% CI 17.7 – 353.2, $p<0.001$), consider changing to a different work setting (OR 17.0, 95% CI 3.8 – 76.2, $p<0.001$), and to apply for a transfer to a different work setting (OR 19.6, 95% CI 4.2 – 91.5, $p<0.001$). Moreover, those who had not attended communication training were more likely to consider leaving the profession following exposure to violence (OR 4.2, 95% CI 1.1 – 16.2, $p=0.038$). Finally, for every one-unit increase in resilience, the

likelihood of submitting a transfer request from the ED decreased by approximately 9.4% (OR 0.9, 95% CI 0.9 – 1.0, p=0.006).

Conclusion(s): The present findings highlight the high prevalence and impact of violence among ED nurses in the RC, underlining the need to develop protocols for workplace violence management by healthcare service users and enhance safety in the work healthcare environment.

Keywords: workplace violence, nurses, public EDs, resilience, Cyprus